

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

ZKF-703-12/10

WYJAŚNIENIA

o zasadach gospodarki finansowej, uzyskiwaniu przychodów oraz o wydatkach związanych z finansowaniem kampanii wyborczej komitetów wyborczych w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 102, poz. 1055 i Nr 167, poz. 1760, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 34, poz. 242, Nr 146, poz. 1055, Nr 159, poz. 1127 i Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 48, poz. 327 i Nr 112, poz. 766, z 2008 r. Nr 96, poz. 607 i Nr 180, poz. 1111, z 2009 r. Nr 213, poz. 1651 i 1652 oraz z 2010 r. Nr 57, poz. 356), udziela komitetom wyborczym wyjaśnień o zasadach finansowania kampanii wyborczej w wyborach do organów samorządu terytorialnego, zarządzonych na dzień 21 listopada 2010 r.

1. Przepisy prawne dotyczące finansowania komitetów wyborczych

Zasady prowadzenia gospodarki finansowej przez komitety wyborcze, uczestniczące w wyborach samorządowych regulują następujące akty prawne:

1) ustawa z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 ze zm.), zwana dalej „Ordynacją wyborczą”, a w szczególności przepisy:

- art. 64k o odpowiedzialności za zobowiązania majątkowe komitetu wyborczego;
- rozdziału 12a „Finansowanie kampanii wyborczej” - dotyczące zasad pozyskiwania przychodów, dokonywania wydatków i prowadzenia gospodarki finansowej przez komitety wyborcze oraz obowiązku przedłożenia Państwowej Komisji Wyborczej lub właściwemu komisarzowi wyborczemu sprawozdania finansowego komitetu, przyjęcia bądź odrzucenia tego sprawozdania i konsekwencji tego faktu,
- działu VII „Przepisy karne”, w szczególności art. od 202d do 202k;

2) ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089, Nr 214, poz. 1806, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 oraz z 2009 r. Nr 213, poz. 1651 i 1652), a w szczególności przepisy:

- art. 24 dotyczący szczegółowych uregulowań związanych z finansowaniem kampanii wyborczej kandydata na wójta (burmistrza, prezydenta miasta),
- rozdziału 5a „Przepisy karne”, a w szczególności art. od 27j do 27r;

3) ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857 i Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 127, poz. 1089, z 2003 r. Nr 57, poz. 507, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 167, poz. 1398 i Nr 266, poz. 2236, z 2008 r. Nr 171, poz. 1056, Nr 207, poz. 1301 oraz z 2009 r. Nr 213, poz. 1652), zwana dalej „ustawą o partiach”, a w szczególności:

- rozdział 4 „Finanse i finansowanie partii politycznych”, dotyczący m.in. źródeł finansowania partii politycznych oraz tworzenia i funkcjonowania Funduszu Wyborczego partii,
- rozdział 6a zawierający przepisy karne tej ustawy;

4) przepisy wykonawcze wydane na podstawie wyżej wymienionych ustaw;

(Ujednolicone teksty ustaw oraz teksty aktów wykonawczych dostępne są na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej - adres www.pkw.gov.pl).

5) ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r., Nr 152, poz. 1223, Nr 157, poz. 1241 i Nr 165, poz. 1316 oraz z 2010 r. Nr 47, poz. 278);

6) rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 137, poz. 1539 oraz z 2003 r., Nr 11, poz. 117).

2. Komitety wyborcze

Prawo zgłaszania kandydatów na radnych oraz kandydatów na wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) mają partie polityczne, koalicje partii politycznych, stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz wyborcy. Czynności wyborcze w imieniu partii politycznych, koalicji wyborczych partii politycznych, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz wyborców, zgodnie z przepisami Ordynacji wyborczej, od dnia ich utworzenia, wykonują komitety wyborcze.

Uwaga!

Komitet wyborczy czynności prawne, w tym te związane z pozyskiwaniem środków finansowych na kampanię wyborczą i ich wydatkowaniem może podejmować dopiero po wydaniu przez Państwową Komisję Wyborczą albo komisarza wyborczego postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o jego utworzeniu.

Również prawo do prowadzenia kampanii wyborczej na rzecz kandydatów przysługuje wyłącznie komitetowi wyborczemu (art. 64b Ordynacji wyborczej). Oznacza to, że wszelkie czynności związane z pozyskiwaniem środków finansowych, dokonywaniem wydatków na kampanię wyborczą, w tym na organizowanie spotkań przedwyborczych i promocję poszczególnych kandydatów w formie plakatów, ulotek itd., mogą być prowadzone tylko przez komitety wyborcze i wyłącznie w okresie kampanii wyborczej, która rozpoczyna się z dniem ogłoszenia rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów o zarządzeniu wyborów, a kończy na 24 godziny przed dniem wyborów (art. 65 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Uwaga!

Jeżeli jednak partia polityczna, organizacja społeczna, stowarzyszenie czy grupa obywateli, przed dniem formalnego rozpoczęcia kampanii wyborczej, podejmie działania noszące wszelkie cechy tej kampanii, tj. organizowanie spotkań i wystąpień, podczas których zarówno ich organizatorzy, jak i główni bohaterowie, w sposób bezpośredni określają te kontakty mianem mitingów wyborczych lub spotkań z kandydatami, prowadzenie agitacji na rzecz osób określanych jako kandydaci przez wydawanie ulotek, gadżetów, eksponowanie plakatów i billboardów, budowanie stron internetowych, emisję ogłoszeń prasowych, rozsyłkę listów itp., koszty tych działań należy zaliczyć do kosztów komitetu, który zgłosił te osoby jako swoich kandydatów w wyborach samorządowych, a więc także do limitu wydatków komitetu ustalonego na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta.

Działania tego rodzaju, będąc de facto agitacją wyborczą, są niezgodne z przepisami ustaw wyborczych, określającymi okres kampanii wyborczej, w którym dozwolone jest prowadzenie takiej agitacji.

Uwaga!

Również wszelkie spotkania sprawozdawcze czy informacyjne członków partii, organizacji społecznych, stowarzyszeń, klubów radnych, wójtów lub przedstawicieli komitetów zgłaszających kandydatów w wyborach samorządowych, organizowane w trakcie kampanii wyborczej, mogą odbywać się tylko pod warunkiem, że nie zawierają żadnych znamion agitacji wyborczej. W przeciwnym razie traktowane są jako element kampanii wyborczej i podlegają regulacjom dotyczącym tej kampanii.

Gospodarkę finansową komitetu prowadzi i ponosi za nią pełną odpowiedzialność pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego (art. 82a ust. 1 Ordynacji wyborczej). Przede wszystkim odpowiada on za ewidencjonowanie wpływów i wydatków oraz sporządzenie sprawozdania finansowego i przedłożenie go właściwemu organowi wyborczemu w terminie określonym w art. 84 ust. 2 Ordynacji wyborczej.

Uwaga!

Pełnomocnik finansowy może upoważnić inne osoby do podejmowania określonych czynności związanych z dokonywaniem wydatków komitetu wyborczego w jego strukturach terenowych. Nie zwalnia go to jednak z odpowiedzialności za całokształt gospodarki finansowej komitetu.

Pełnomocnik finansowy ponosi odpowiedzialność karną za naruszenie zakazów i ograniczeń w pozyskiwaniu i wydatkowaniu środków finansowych.

Uwaga!

Można być pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu wyborczego (art. 82a ust. 3 Ordynacji wyborczej).

Funkcji pełnomocnika finansowego, w myśl art. 82a ust. 2 Ordynacji wyborczej nie może pełnić:

- pełnomocnik wyborczy - nie dotyczy to jednak komitetu wyborczego wyborców utworzonego jedynie w celu zgłoszenia kandydatów na radnych do rady gminy w gminie liczącej do 20.000 mieszkańców - w takim komitecie z mocy prawa pełnomocnik wyborczy pełni jednocześnie funkcję pełnomocnika finansowego komitetu;
- funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego.

Uwaga!

Pełnomocnikiem finansowym może być kandydat na radnego, jak również kandydat na wójta (burmistrza, prezydenta miasta), z wyłączeniem kandydatów, którzy w kończącej się kadencji pełnią funkcję radnego czy wójta.

W razie złożenia rezygnacji przez pełnomocnika finansowego z pełnionej funkcji, komitet wyborczy jest obowiązany ustanowić nowego pełnomocnika, a także niezwłocznie powiadomić o tym fakcie Państwową Komisję Wyborczą lub komisarza wyborczego, w trybie przepisów o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 64c ust. 2, art. 64d ust. 3, art. 64e ust. 2 i art. 64f ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Zgodnie z art. 64k Ordynacji wyborczej odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe:

- komitetu wyborczego partii politycznej i komitetu wyborczego organizacji, ponoszą odpowiednio partia polityczna albo organizacja, która utworzyła dany komitet wyborczy, a w przypadku komitetu wyborczego utworzonego przez stowarzyszenie zwykle - solidarnie członkowie stowarzyszenia;
- koalicyjnego komitetu wyborczego partii politycznych, ponoszą solidarnie partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej;
- komitetu wyborczego wyborców, ponoszą solidarnie osoby wchodzące w skład komitetu.

Uwaga!

Odpowiedzialność solidarna polega na tym, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich zobowiązanych łącznie, od kilku z nich lub od każdego z nich, z osobna. Zasady odpowiedzialności solidarnej określają art. 366-378 Kodeksu cywilnego. Odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe komitetu obejmuje także zobowiązania związane z rozliczeniem korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów ustawy - nie dotyczy to korzyści majątkowych przekazanych dobrowolnie przez komitet wyborczy na rzecz Skarbu Państwa.

Na podstawie art. 70 ust. 1 Ordynacji wyborczej, komitety wyborcze zobowiązane są do umieszczenia na wszystkich materiałach wyborczych, w tym również na plakatach i billboardach, wyraźnych oznaczeń od kogo materiały te pochodzą. Materiały zawierające takie oznaczenie podlegają ochronie prawnej i są dowodami poniesionych kosztów.

3. Rachunek bankowy komitetu wyborczego

Uwaga!

Komitet wyborczy gromadzi środki finansowe wyłącznie na jednym rachunku bankowym (art. 83d ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Może on otworzyć pomocnicze rachunki bankowe dla ułatwienia dokonywania wydatków w strukturach terenowych komitetu, ale mogą być one zasilane wyłącznie przelewami z podstawowego rachunku komitetu wyborczego. Wykluczone jest pozyskiwanie środków bezpośrednio na rachunki pomocnicze.

Podstawą do otwarcia rachunku komitetu wyborczego jest uchwała Państwowej Komisji Wyborczej lub postanowienie komisarza wyborczego o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego. Z racji pełnionej funkcji, otwarcia rachunku bankowego powinien dokonać pełnomocnik finansowy komitetu, który powinien być również dysponentem środków zgromadzonych na tym rachunku.

Uwaga!

Właścicielem rachunku może być tylko komitet wyborczy, a nie żaden inny pomiot, czy osoba fizyczna.

Bank otwierający rachunek może zażądać podania numeru wpisu do rejestru gospodarki narodowej (REGON) oraz numeru identyfikacji podatkowej (NIP), nadanych komitetowi wyborczemu, odpowiednio przez właściwy urząd statystyczny i urząd skarbowy. Dokumenty te wystawiane są na podstawie uchwały Państwowej Komisji Wyborczej lub postanowienia komisarza wyborczego o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego. Komitet wyborczy partii politycznej może posługiwać się numerem NIP i REGON partii politycznej, która powołała ten komitet.

Umowa rachunku bankowego komitetu, zgodnie z art. 83d ust. 4 Ordynacji wyborczej powinna zawierać następujące zastrzeżenia:

- o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego (jedynie czekiem rozrachunkowym, przelewem lub kartą płatniczą),
- o dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych (Fundusz Wyborczy partii - w przypadku komitetów wyborczych partyjnych i koalicyjnych, bądź wpłaty od osób fizycznych - w przypadku komitetów wyborczych organizacji i wyborców),
- o dopuszczalnym maksymalnym terminie dokonywania wpłat, tj. do dnia wyborów.

Uwaga!

Umowa rachunku bankowego może zawierać również klauzulę o nieprzyjmowaniu wpłat od osób fizycznych w wysokości przekraczającej dozwolony limit (art. 83d ust. 2 Ordynacji wyborczej).

Pełnomocnik finansowy, który nie wprowadza do umowy rachunku bankowego komitetu zastrzeżeń określonych w art. 83d ust. 4 Ordynacji naraża się na sankcję karną, o której mowa w art. 202f ust. 2 Ordynacji wyborczej.

Rachunek bankowy komitetu powinien być prowadzony w banku lub oddziale banku (także zagranicznego), znajdujących się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Uwaga!

Komitet wyborczy nie może zatem otworzyć rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej (SKOK).

Rachunek komitetu wyborczego należy zlikwidować po zbilansowaniu przychodów i wydatków komitetu, po rozliczeniu środków wpłaconych z naruszeniem prawa oraz po przekazaniu ewentualnej nadwyżki na rzecz instytucji charytatywnej (art. 83f ust. 2 i 3 Ordynacji wyborczej).

4. Pozyskiwanie środków finansowych przez komitety wyborcze

1) Finansowanie komitetu wyborczego partii politycznej.

Środki finansowe przekazywane komitetowi wyborczemu partii politycznej mogą pochodzić wyłącznie z Funduszu Wyborczego tej partii, tworzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (art. 83c ust. 1 Ordynacji wyborczej). Komitet wyborczy może pozyskiwać środki finansowe tylko z przelewów dokonywanych bezpośrednio z rachunku bankowego Funduszu Wyborczego na rachunek komitetu wyborczego.

Środki finansowe partii politycznej (zarówno do jej kasy, jak i na rachunek bieżący oraz na Fundusz Wyborczy) mogą być przekazywane jedynie przez obywateli polskich, mających stałe miejsce zamieszkania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Oznacza to, że na rzecz partii politycznych nie mogą przekazywać środków finansowych także obywatele państw Unii Europejskiej niebędący obywatelami polskimi, którzy na podstawie art. 6a i 7 Ordynacji wyborczej posiadają czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do rad gmin i w wyborach wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), ale także obywatele polscy zamieszkujący na stałe poza jej granicami.

Fundusz Wyborczy partii tworzony jest z wpłat własnych partii politycznej oraz z darowizn od osób fizycznych, spadków i zapisów (art. 36 ust. 1 ustawy o partiach). Suma darowizn pieniężnych, pochodzących od jednej osoby fizycznej w jednym roku nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, a w roku, w którym odbywają więcej niż jedno wybory lub referenda ogólnokrajowe nie może przekraczać 25-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę.

Uwaga!

Minimalne wynagrodzenie za pracę od 1 stycznia 2010 r., zgodnie z obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2010 r. (M.P. Nr 48, poz. 709), wynosi 1.317 zł.

W związku z tym, że w 2010 r. w Rzeczypospolitej Polskiej przypadają terminy przeprowadzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i wyborów samorządowych, w roku tym każda osoba fizyczna ma prawo wesprzeć Fundusz Wyborczy partii darowizną nieprzekraczającą kwoty 25-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę tj. kwotą nie większą niż 32.925 zł (25 x 1.317 zł = 32.925 zł).

Wpłaty na Fundusz Wyborczy, bez względu na ich wysokość, mogą być dokonywane jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą (art. 36a ust. 3 ustawy o partiach).

Uwaga!

Zgodnie z art. 63c ustawy Prawo bankowe - polecenie przelewu stanowi udzieloną bankowi dyspozycję dłużnika obciążenia jego rachunku bankowego określoną kwotą i uznania tą kwotą rachunku wierzyciela.

Przelew może być dokonany tylko z rachunku darczyńcy na rachunek Funduszu Wyborczego. Za przelew w rozumieniu wskazanego przepisu Prawa bankowego nie może być uznana wpłata gotówkowa w kasie banku ani na pocztę.

Ponadto na Fundusz Wyborczy mogą być dokonywane wpłaty własne partii w formie przelewów z jej rachunku bieżącego.

Partia może przeznaczyć na finansowanie kampanii wyborczej środki zgromadzone na rachunkach bankowych, pochodzące ze źródeł wymienionych w art. 24 ustawy o partiach politycznych.

Na rachunek bieżący partii mogą być dokonywane wpłaty od uprawnionych osób fizycznych, w wysokości nieprzekraczającej w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę. W 2010 r. osoba fizyczna może więc wpłacić na rachunek bieżący partii kwotę łączną 19.755 zł (15 x 1.317 zł = 19.755 zł). Jeżeli jednorazowa wpłata na rachunek bieżący partii nie przekracza 1.317 zł, może być ona dokonana w formie gotówkowej.

Przepisy ustawy o partiach nie zabraniają jednoczesnego dokonywania wpłat przez tę samą osobę fizyczną na rachunek bieżący danej partii i na jej Fundusz Wyborczy, co oznacza, że jedna osoba fizyczna może wpłacić na rzecz jednej partii politycznej łączną kwotę 52.680 zł. (32.925 zł + 19.755 zł = 52.680 zł).

2) Finansowanie koalicyjnego komitetu wyborczego.

Środki finansowe przekazywane koalicyjnemu komitetowi wyborczemu mogą pochodzić wyłącznie z tworzonych na podstawie ustawy o partiach politycznych Funduszy Wyborczych partii politycznych, wchodzących w skład koalicji (art. 83c ust. 2 Ordynacji wyborczej). Zasady dokonywania wpłat na Fundusz Wyborczy są identyczne jak w przypadku komitetu wyborczego partii politycznej.

3) Finansowanie komitetu wyborczego organizacji oraz komitetu wyborczego wyborców.

Uwaga!

Komitetowi wyborczemu organizacji oraz komitetowi wyborczemu wyborców mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez obywateli polskich mających miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej (art. 83c ust. 3 Ordynacji wyborczej). Wpłaty na rzecz komitetu wyborczego organizacji oraz komitetu wyborczego wyborców, tak jak na rzecz partii politycznej, nie mogą dokonywać więc obywatele państw Unii Europejskiej, nie będący obywatelami polskimi, którzy na podstawie art. 6a i 7 Ordynacji wyborczej, posiadają czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do rad gmin i w wyborach wójtów (burmistrzów, prezydentów miast), ale także obywatele polscy zamieszkujący na stałe poza jej granicami.

Uwaga!

Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz jednego komitetu wyborczego organizacji albo komitetu wyborczego wyborców nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów (art. 83d ust. 2 Ordynacji wyborczej), tj. kwoty 19.755 zł. Wpłaty na rachunek bankowy komitetu wyborczego można dokonywać jedynie czekiem rozrachunkowym, przelewem lub kartą płatniczą (art. 83d ust. 3 Ordynacji wyborczej).

Niedozwolone są wpłaty gotówkowe w kasie banku, a także na pocztę.

Ponadto na cele związane z wyborami komitet wyborczy organizacji i komitet wyborczy wyborców może zaciągać kredyty bankowe (art. 83c ust. 3 Ordynacji wyborczej). Wysokość kredytu nie jest limitowana. Ustawa wprowadza natomiast ograniczenia dotyczące poręczeń takiego kredytu. Poręczycielem kredytu mogą być wyłącznie obywatele polscy mający miejsce stałego zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, a zobowiązanie poręczyciela nie może być wyższe od kwoty 19.755 zł, tj. kwoty stanowiącej maksymalną wysokość wpłat na rzecz komitetu dokonanych przez jedną osobę fizyczną.

Uwaga!

Ograniczenie wysokości kwoty poręczenia dotyczy zarówno osób wchodzących w skład komitetu wyborczego, jak i osób spoza komitetu, w tym osób będących kandydatami na radnych oraz na wójtów (burmistrzów, prezydentów miast).

Poręczenie kredytu jest niezbywalne, co oznacza, że zobowiązanie z tego tytułu nie może zostać zbyte na rzecz osób fizycznych oraz innych podmiotów, w tym również stowarzyszeń i organizacji społecznych, które utworzyły komitet wyborczy.

5. Zakazy i ograniczenia w pozyskiwaniu środków finansowych przez komitety wyborcze

Przepisy Ordynacji wyborczej wprowadzają następujące zakazy i ograniczenia w finansowaniu komitetów wyborczych.

- 1) Komitety wyborcze mogą pozyskiwać środki finansowe jedynie na cele związane z wyborami (art. 83 ust. 1 Ordynacji wyborczej).
- 2) Pozyskiwanie środków finansowych jest dozwolone dopiero od dnia wydania przez właściwy organ wyborczy postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 83 ust. 2 pkt 1 Ordynacji wyborczej).

Uwaga!

W praktyce, w związku z obowiązkiem gromadzenia środków finansowych komitetu na rachunku bankowym, pozyskiwanie środków finansowych jest możliwe dopiero od dnia otwarcia rachunku bankowego komitetu.

3) Zabronione jest pozyskiwanie środków po dniu wyborów (art. 83 ust. 2 pkt. 2 Ordynacji wyborczej).

Uwaga!

Jako datę dokonania wpłaty na rachunek bankowy przyjmuje się datę wystawienia polecenia przelewu, a nie datę uznania przez bank wpływu środków na rachunek bankowy.

Po dniu wyborów dopuszczalne jest jedynie przekazywanie przez podmioty, które utworzyły komitet wyborczy środków na opłaty bankowe za prowadzenie i likwidację rachunku. W sytuacji, gdy pozostają nieuregulowane zobowiązania finansowe komitetu, na zaspokojenie których nie wystarczało środków finansowych zgromadzonych na rachunku bankowym komitetu, powinny być one pokryte w trybie art. 64k Ordynacji wyborczej, bez pośrednictwa rachunku komitetu wyborczego.

4) Komitetom wyborczym nie wolno przyjmować wartości niepieniężnych (np. darowizn rzeczowych, nieodpłatnych usług), z wyjątkiem nieodpłatnych usług polegających na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez osoby fizyczne (art. 83c ust. 5 Ordynacji wyborczej).

5) Zabronione jest przekazywanie środków finansowych i wartości niepieniężnych przez jeden komitet wyborczy na rzecz innego komitetu wyborczego (art. 83b ust. 1 Ordynacji wyborczej).

6) Zabronione jest przeprowadzanie przez komitet wyborczy zbiórek publicznych (art. 83b ust. 2 Ordynacji wyborczej). Zakaz ten odnosi się również do partii politycznych (art. 24 ust. 6 ustawy o partiach).

Uwaga!

Wykluczone jest przekazywanie komitetowi wyborczemu środków finansowych przez:

- *podmioty inne niż partie polityczne - komitetom partyjnym i koalicyjnym,*
- *podmioty niebędące osobami fizycznymi (np. spółki prawa handlowego, stowarzyszenia - w tym także te, które utworzyły komitet wyborczy, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne, fundacje, partie polityczne itd.) - komitetom wyborczym organizacji i komitetom wyborczym wyborców.*

W przypadku stwierdzenia wpływu na rachunek komitetu wpłaty pochodzącej z nieuprawnionego źródła lub dokonanej z naruszeniem przepisów ustawy, komitet wyborczy powinien odmówić przyjęcia darowizny. Odmową jej przyjęcia jest niezwłoczne zwrócenie darczyńcy tych środków i niewliczanie ich do przychodów komitetu. Zgodnie z art. 84d ust. 2 Ordynacji wyborczej, termin zwrotu środków nie powinien przekraczać 30 dni od daty wpływu tych środków na rachunek komitetu.

Uwaga!

Środki pozyskane z naruszeniem przepisów Ordynacji wyborczej, których komitet nie zwrócił darczyńcy w nieprzekraczalnym 30-dniowym terminie powinny zostać zaksięgowane na odrębnym subkoncie wpływów nieprawidłowych, z przeznaczeniem ich na rzecz Skarbu Państwa. Środki zgromadzone na tym rachunku nie mogą być wykorzystywane dla celów wyborczych. Wraz z ewentualnymi odsetkami, podlegają one przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa.

6. Zasady wydatkowania środków i ich dokumentowania

1) Komitety wyborcze mogą wydatkować na kampanię wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitami wydatków (art. 83e ust. 1 Ordynacji wyborczej). Limit wydatków ustala się oddzielnie dla każdego komitetu wyborczego poprzez zsumowanie kwot obliczonych według zasad, określonych w art. 83e ust. 2 i 3 Ordynacji wyborczej oraz w art. 24 ust. 5 ustawy o bezpośrednim wyborze wójta. W wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw limit wydatków oblicza się mnożąc kwotę przypadającą na jeden mandat radnego przez liczbę mandatów przypadających na okręg lub okręgi, w których komitet wyborczy zarejestrował kandydatów (bez względu na liczbę zgłoszonych kandydatów). Kwota przypadająca na jeden mandat radnego wynosi:

- w wyborach do rady gminy w gminach do 20 tys. mieszkańców - 750 zł,
- w wyborach do rady gminy w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców oraz w wyborach do rad dzielnic miasta stołecznego Warszawy - 1.000 zł,
- w wyborach do rady powiatu - 2.000 zł,
- w wyborach do rady miasta w miastach na prawach powiatu - 3.000 zł,
- w wyborach do sejmiku województwa - 5.000 zł.

Limit wydatków, związanych z prowadzeniem kampanii wyborczej kandydata na wójta w gminach do 500 tys. mieszkańców ustala się, mnożąc liczbę mieszkańców danej gminy przez kwotę 50 groszy, a w gminach powyżej 500 tys. mieszkańców, mnożąc pierwsze 500 tys. przez kwotę 50 groszy, a nadwyżkę ponad 500 tys. przez kwotę 25 groszy.

Uwaga!

Informację o liczbie mieszkańców w poszczególnych gminach ustala komisarz wyborczy według stanu na koniec roku poprzedzającego rok, w którym wybory są przeprowadzane i podaje do publicznej wiadomości w formie komunikatu przez wywieszenie w swojej siedzibie oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów.

Dla komitetu wyborczego zgłaszającego kandydatów na wójtów, a więc w również kandydatów na radnych, obliczone w powyższy sposób limity sumowane są w jeden łączny limit wydatków, który dotyczy całości wydatków komitetu wyborczego. Komitet wyborczy, w ramach posiadanego zsumowanego limitu wydatków może wydatkować środki na kampanię wyborczą w danej jednostce samorządu terytorialnego i w danym okręgu niezależnie od kwot przypadających na jeden mandat oraz limitów wydatków na kampanię wójtów (burmistrzów, prezydentów miast).

Uwaga!

Należy podkreślić, że limitem objęte są tylko wydatki komitetu wyborczego, natomiast przychody komitetu nie są limitowane, w związku z czym zgromadzenie na rachunku bankowym komitetu kwoty wyższej od przysługującego limitu wydatków nie stanowi uchybienia.

2) Komitet wyborczy może wydatkować środki finansowe jedynie na cele związane z wyborami (art. 83 ust. 1 Ordynacji wyborczej). Do wydatków komitetu wyborczego nie mogą być zaliczone środki przekazane na cele charytatywne oraz inne cele społecznie użyteczne, nawet jeśli były ponoszone w okresie kampanii wyborczej w ramach promocji komitetu lub poszczególnych kandydatów. Tego typu wydatki stanowią naruszenie przepisów ustawy.

3) Wydatkowanie środków jest dozwolone w tym samym początkowym terminie, co ich pozyskiwanie, tj. od dnia wydania przez właściwy organ wyborczy postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego (art. 83 ust. 4 pkt. 1 Ordynacji wyborczej).

Uwaga!

W praktyce wydatkowanie środków jest możliwe jednak dopiero od dnia wpłynięcia na rachunek bankowy komitetu pierwszej wpłaty.

4) Zabronione jest wydatkowanie środków przez komitet wyborczy po dniu złożenia sprawozdania finansowego o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu (art. 83 ust. 4 pkt. 2 Ordynacji wyborczej).

5) Komitety wyborcze prowadzą rachunkowość na zasadach określonych w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej - Dz.U. Nr 137, poz. 1539 z późn. zm.) - art. 83g ustawy.

Dokumentami dotyczącymi kosztów i wydatków są:

- rachunki,
- faktury,
- umowy,
- pokwitowania odbioru gotówki do rozliczenia (KW),
- inne dokumenty wystawione na komitet wyborczy.

Uwaga!

Dokumenty finansowo-księgowe wystawione na nazwisko osoby fizycznej (np. na nazwisko kandydata) nie są dowodami kosztów komitetu wyborczego.

Do wydatków lub kosztów komitetów wyborczych zalicza się:

- koszty zużycia materiałów i energii,
- koszty usług obcych, w tym opłaty za korzystanie ze środków masowego przekazu i wykonanie materiałów wyborczych,
- koszty spotkań i podróży wyborczych,
- wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń,
- spłatę zaciągniętych kredytów bankowych,
- pozostałe wydatki pieniężne.

Komitet wyborczy powinien odrębnie ewidencjonować zobowiązania finansowe, obejmujące równowartość niespłaconych kredytów bankowych oraz nieopłaconych rachunków i faktur wystawionych z tytułu dostaw i usług na rzecz komitetu.

Dowody księgowe dotyczące wydatków (kosztów) powinny spełniać warunki określone w ustawie o rachunkowości, a w szczególności muszą być zatwierdzone przez osobę odpowiadającą za gospodarkę finansową komitetu.

Ewidencja wydatków i zobowiązań finansowych komitetu wyborczego powinna być prowadzona w sposób zapewniający uzyskanie informacji niezbędnych do prawidłowego sporządzenia sprawozdania finansowego.

7. Sprawozdanie finansowe

Finansowanie kampanii wyborczej do organów samorządu terytorialnego jest jawne (art. 84 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego ma obowiązek sporządzenia i przedłożenia organowi wyborczemu, który dokonał jego rejestracji, sprawozdania o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, w terminie 3 miesięcy od dnia wyborów.

Uwaga!

Termin na przedłożenie właściwemu organowi sprawozdań finansowych upływa więc:

- *dla komitetów, których kandydaci nie biorą udziału w ponownym głosowaniu - 21 lutego 2011 r.,*
- *dla komitetów, których kandydaci uczestniczą w ponownym głosowaniu - 7 marca 2011 r.*

Obowiązek sprawozdawczy dotyczy również komitetów, które uległy rozwiązaniu przed dniem wyborów. Sprawozdanie finansowe są one zobowiązane złożyć właściwemu organowi w terminie 14 dni od dnia złożenia zawiadomienia o swoim rozwiązaniu.

Pełnomocnik finansowy odpowiada za prawdziwość danych, zawartych w sprawozdaniu finansowym. Sprawozdanie jest dokumentem zbiorczym, sumującym pozyskane środki i poniesione wydatki komitetu wyborczego oraz ewentualne zobowiązania, które nie zostały uregulowane do dnia złożenia sprawozdania.

Uwaga!

Przepisy Ordynacji wyborczej nie dopuszczają możliwości składania sprawozdań częściowych sporządzanych w strukturach terenowych przez osoby działające z upoważnienia pełnomocnika finansowego.

Komitet wyborczy uczestniczący jedynie w wyborach do rady gminy w gminie liczącej do 20 tys. mieszkańców sporządza sprawozdanie finansowe według wzoru określonego w zał. nr 1 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia z dnia 23 sierpnia 2002 r. w sprawie sprawozdań finansowych o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 134, poz. 1127 ze zm.).

Pozostałe komitety wyborcze uczestniczące jedynie w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw sporządzają sprawozdanie finansowe według załącznika nr 2 do powyższego rozporządzenia.

Komitety wyborcze, które zarejestrowały kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast sporządzają łączne sprawozdanie z wyborów samorządowych według wzoru określonego w załączniku

nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 sierpnia 2002 r. w sprawie sprawozdań finansowych komitetów wyborczych o źródłach pozyskania funduszy oraz poniesionych wydatkach na cele wyborcze, związane z wyborami wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (Dz. U. Nr 134, poz. 1128 ze zm.).

Uwaga!

Wskazane wzory sprawozdań, stanowiące załączniki do powyższych rozporządzeń Ministra Finansów najprawdopodobniej ulegną zmianie przed wyborami, o czym informacja zostanie niezwłocznie zamieszczona na stronie www.pkw.gov.pl.

Okresem rozliczeniowym komitetów wyborczych jest okres od dnia wydania przez organ wyborczy postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, do dnia przedstawienia sprawozdania finansowego Państwowej Komisji Wyborczej albo komisarzowi wyborczemu.

W sprawozdaniu finansowym należy podać nazwę banku i numer rachunku komitetu wyborczego, przychody/wpływy na ten rachunek w okresie rozliczeniowym, ze wskazaniem źródła z jakiego pochodzą środki pieniężne oraz wydatki według podanej we wzorze specyfikacji.

W odniesieniu do niektórych pozycji części II sprawozdania, zatytułowanej „Informacje szczegółowe”, takich jak:

- wpłaty od osób fizycznych,
- kredyty bankowe i wierzycelności,
- wykazy funduszy wyborczych,
- pozostałe do spłacenia zobowiązania finansowe,
- należy załączyć imienne wykazy sporządzone według objaśnienia podanego pod tabelą.

Do sprawozdania każdego komitetu wyborczego załącza się dokumenty źródłowe.

Uwaga!

Ze względu na charakter dowodowy, powinny być przedłożone oryginalne ich egzemplarze. W szczególności odnosi się to do faktur, rachunków i innych dokumentów dotyczących kosztów i wydatków, chyba że nie zostały one zapłacone do dnia przedłożenia sprawozdania. W tym wypadku powinna być załączona uwierzytelniona kserokopia tych dokumentów.

Wśród dokumentów składanych wraz ze sprawozdaniem należy załączyć historię rachunku bankowego komitetu wyborczego, gdyż dokument ten jest niezbędny do weryfikacji podanych w sprawozdaniu danych. Zbiorcze zestawienie sporządzone przez bank powinno obejmować wszystkie operacje dokonane na rachunku od jego utworzenia do zamknięcia.

Zgodnie z art. 84 ust. 6 Ordynacji wyborczej, sprawozdania finansowe komitetów przedłożone Państwowej Komisji Wyborczej podlegają publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej, a sprawozdania finansowe przedłożone komisarzowi wyborczemu udostępniane są przez niego na wniosek zainteresowanych podmiotów. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na staranność i czytelność zapisów w druku sprawozdania oraz wypełnienie wszystkich jego pozycji.

Uwaga!

Wykazy obejmujące dane osobowe nie są publikowane, dlatego też powinny być sporządzone w formie odrębnego załącznika z oznaczeniem, do którego punktu sprawozdania się odnoszą.

W wypadku stwierdzenia uchybień w wypełnieniu druku sprawozdania bądź nieczytelności jego zapisów Państwowa Komisja Wyborcza wezwie pełnomocnika finansowego komitetu, w trybie art. 84a ust. 2 Ordynacji wyborczej, do przedłożenia poprawionej wersji sprawozdania.

Uwaga!

Pełnomocnikowi finansowemu komitetu wyborczego przedkładającemu sprawozdanie komisarzowi wyborczemu, w sytuacji, gdy komitet nie pozyskiwał i nie wydatkował środków, przysługuje prawo złożenia stosownego oświadczenia zastępującego sprawozdanie finansowe.

8. Nadwyżka pozyskanych środków nad poniesionymi wydatkami

W wyniku rozliczenia kampanii wyborczej komitet wyborczy ustala wstępnie, czy uzyskał nadwyżkę pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami. Ostateczna wysokość nadwyżki, zgodnie z art. 83f ust. 4 Ordynacji wyborczej, zostanie ustalona po wydaniu przez właściwy organ wyborczy ostatecznego postanowienia o przyjęciu bądź odrzuceniu sprawozdania finansowego, z uwzględnieniem zobowiązań majątkowych, o których mowa w art. 64k ust. 2 Ordynacji wyborczej.

W przypadku komitetu wyborczego partii politycznej nadwyżkę przekazuje się na Fundusz Wyborczy tej partii (art. 83f ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Dla rozliczenia nadwyżki między partiami politycznymi tworzącymi koalicyjny komitet wyborczy istotne jest, czy w umowie koalicyjnej ustalono proporcje, w jakich ewentualna nadwyżka pozyskanych środków nad poniesionymi wydatkami zostanie podzielona między te partie. Jeżeli proporcje te zostały zapisane w umowie, nadwyżkę należy przekazać na Fundusze Wyborcze partii, wchodzących w skład koalicji, zgodnie z tymi zapisami. W razie braku stosownych postanowień w umowie koalicyjnej, środki przekazuje się na rzecz instytucji charytatywnej (art. 83f ust. 2 Ordynacji wyborczej). Informację o przekazaniu na rzecz instytucji charytatywnej nadwyżki przekraczającej kwotę 1.000 zł pełnomocnik finansowy podaje do wiadomości publicznej w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym w terminie 7 dni od dnia jej przekazania.

Komitet wyborczy organizacji oraz komitet wyborczy wyborców nadwyżkę pozyskanych środków przekazuje na rzecz instytucji charytatywnej (art. 83f ust. 3 Ordynacji wyborczej). Informację o przekazaniu nadwyżki przekraczającej kwotę 1.000 zł pełnomocnik finansowy podaje do wiadomości publicznej, w terminie 7 dni od dnia jej przekazania, w:

- dzienniku o zasięgu wojewódzkim - jeżeli przedkłada sprawozdanie finansowe komisarzowi wyborczemu),
- w dzienniku o zasięgu ogólnokrajowym - jeżeli przedkłada sprawozdanie finansowe Państwowej Komisji Wyborczej.

Uwaga!

Za instytucję charytatywną można uznać taką, której podstawowym celem jest prowadzenie działalności charytatywnej i której działalność gospodarcza, jeśli taką prowadzi, ma charakter dodatkowy i służy przede wszystkim realizacji podstawowego celu. Warunkiem uznania instytucji za charytatywną jest również prowadzenie działalności na rzecz ogółu społeczności lub na rzecz określonej grupy, niebędącej jednak grupą członków danej organizacji (instytucji). Nie mogą zatem być uznane za instytucje charytatywne np. związki zawodowe lub organizacje (stowarzyszenia) powołane wyłącznie

dla ochrony interesów swych członków, partie polityczne, samorządy zawodowe itp., choćby poza realizacją swoich zasadniczych celów statutowych podejmowały się działalności charytatywnej.

Przekazanie nadwyżki następuje w terminie 14 dni od dnia:

- doręczenia postanowienia o przyjęciu sprawozdania finansowego, albo
- bezskutecznego upływu terminu do wniesienia odwołania, o którym mowa w art. 84a ust. 5 lub skargi, o której mowa w art. 84a ust. 6 Ordynacji wyborczej, albo
- uprawomocnienia się orzeczenia wydanego przez sąd - w wypadku złożenia odwołania, o którym mowa w art. 84a ust. 5, lub skargi, o której mowa w art. 84a ust. 6 Ordynacji wyborczej, albo
- uprawomocnienia się wydanego przez sąd orzeczenia w sprawie przepadku na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowych przyjętych przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów ustawy - w wypadku, o którym mowa w art. 84d ust. 4 Ordynacji wyborczej.

O przekazaniu nadwyżki na rzecz instytucji charytatywnej, niezależnie od jej wysokości, pełnomocnik finansowy informuje organ wyborczy, któremu przedłożył sprawozdanie finansowe.

9. Finansowanie kampanii wyborczej w okresie między pierwszym a ponownym głosowaniem w wyborach wójtów (burmistrzów, prezydentów miast)

Uwaga!

Kampanię wyborczą przed ponownym głosowaniem w wyborach wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) mogą prowadzić wyłącznie te komitety wyborcze, których kandydaci uczestniczą w tym głosowaniu.

Komitety wyborcze, których kandydaci nie uczestniczą w ponownym głosowaniu nie mogą pozyskiwać środków finansowych po dniu wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, tj. po 21 listopada 2010 r. Komitety te nie mogą także po tym dniu zaciągać nowych zobowiązań. Do dnia przedłożenia sprawozdania wyborczego mają one jedynie prawo, pokrywać zaciągnięte wcześniej zobowiązania oraz wydatkować środki na cele związane z zakończeniem działalności komitetu i sporządzeniem sprawozdania.

Uwaga!

Komitety wyborcze, których kandydaci uczestniczą w ponownym głosowaniu, mogą podjąć ponownie pozyskiwanie środków finansowych dopiero z dniem podania do publicznej wiadomości informacji o konieczności przeprowadzenia tego ponownego.

Termin przekazywania środków finansowych na rachunek bankowy tych komitetów wyborczych upływa w dniu 5 grudnia 2010 r.

Limit wpłat od jednej osoby fizycznej na rzecz jednego komitetu wyborczego, którego kandydaci na wójtów uczestniczą w głosowaniu ponownym, tak jak limit wydatków tego komitetu, nie ulegają zwiększeniu w związku z udziałem tych kandydatów w głosowaniu ponownym.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej: *Stefan J. Jaworski*